

УДК 378.1:004

ЦІЛІ ТА ЗАДАЧІ ПРОЕКТУ «СТВОРЕННЯ БАНКУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ З ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»**Співаковський О.В., Львов М.С., Кравцов Г.М.,
Федорова Я.Б., Осипова Н.В., Кушнір Н.О.
Херсонський державний університет**

В статті представлено досвід колективу співробітників науково-дослідного інституту інформаційних технологій ХДУ щодо виконання науково-технічної роботи в рамках державної програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці», угода № ІТ/583-2009 від 23.10.2009, результатом якої буде створення веб-ресурсу – банку електронних документів з дистанційного навчання для вищої педагогічної освіти.

Ключові слова: вища педагогічна освіта, банк електронних документів, дистанційне навчання, дистанційний курс, анкетування.

Постановка проблеми. Удосконалення інформаційного забезпечення освітніх процесів потребує сьогодні нових підходів до організації управління та формування освітньої політики у галузі дистанційного навчання (ДН), яка базується на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Важливий етап цього процесу – створення комплексу нормативних документів та методичних матеріалів, що забезпечують інформаційну підтримку ДН у вищих навчальних закладах.

Метою проведення науково-технічної роботи є створення банку електронних документів з ДН для вищої педагогічної освіти, який надасть учасникам освітнього процесу доступ до нормативних, навчально-методичних та дидактичних матеріалів з дистанційного навчання. Це сприятиме підвищенню рівня організаційного, нормативно-методичного та програмно-технологічного забезпечення ДН у закладах вищої педагогічної освіти, які здійснюють підготовку педагогічних фахівців за рахунок створення упорядкованого банку електронних нормативно-правових документів та психолого-педагогічних матеріалів, спрямованих на забезпечення умов впровадження й поширення дистанційної технології навчання в системі вищої освіти.

Розвиток дистанційного навчання почав прискорюватися з прийняттям Законів України "Про Національну програму інформатизації" та "Про вищу освіту". Певну роль відіграло також те, що МОН разом з Українським центром дистанційної освіти Національного технічного університету "Київський політехнічний інститут" – координуючою організацією у сфері дистанційного навчання розроблено Концепцію розвитку системи дистанційного навчання в Україні [16].

Для організаційного забезпечення з розвитку системи дистанційного навчання при Міністерстві освіти і науки України, створено Координаційну раду на основі Українського центру дистанційної освіти створено Український інститут інформаційних технологій в освіті Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут", формується перша черга мережі регіональних центрів системи дистанційного навчання (СДН). Крім цього, здійснюються педагогічні експерименти, що дозволило набути досвіду з питань впровадження дистанційного навчання широким колом ВНЗ, зокрема, такими як Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут", Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут", Сумський державний університет, Харківський національний університет радіоелектроніки, Хмельницький національний університет, Херсонський державний університет, Міжнародний університет фінансів,

Науково-виробничий комплекс "Академія дистанційної освіти", Відкритий міжнародний університет розвитку людини "Україна" та інші [17].

Робота зі створення банку електронних документів з дистанційного навчання для вищої педагогічної освіти виконується вперше. В роботі буде використано досвід створення та впровадження дистанційних форм навчання у Херсонському державному університеті [1-15], а саме:

1. Система дистанційного навчання «Херсонський віртуальний університет» – <http://dls.kherson.ua/dls>
2. Дистанційний курс «Цитологія» з нормативної частини циклу дисциплін природничо-наукової підготовки майбутніх вчителів біології за договором №ІТ/501-2007 від 22.08.07 р. – <http://dls.kherson.ua/cytology>
3. Дистанційна система навчання «Web-Almir» – <http://krug.kspu.ks.ua/DesktopDefault.aspx>
4. Інтегроване середовище дистанційного навчання «Основи алгоритмізації та програмування» – <http://weboap.ksu.ks.ua>.

Постановка завдання. Основними завданнями при виконанні даної роботи є накопичення, систематизація та розробка наступних документів та матеріалів для банку електронних документів:

1) аналітичні матеріали та рекомендації (краща практика) щодо стану впровадження, науково-методичного забезпечення та програмно-технологічного забезпечення дистанційного навчання для закладів вищої педагогічної освіти (інформаційно-аналітична записка «Стан та рівень дистанційної освіти у педагогічних ВНЗ України»);

2) забезпечення доступу до інформаційних ресурсів освіти і науки щодо використання дистанційних технологій у навчальному процесі на основі сучасних інноваційних технологій;

3) характеристика ключових питань, проблем та вимог відносно впровадження технологій дистанційного навчання у вищих навчальних закладах, які забезпечують підготовку педагогічних працівників (рекомендаційний лист МОН України);

4) методичні рекомендації щодо створення дистанційних курсів й використання технологій дистанційного навчання в закладах вищої педагогічної освіти;

5) сайт банку електронних документів з дистанційного навчання, який буде містити електронні версії нормативно-правових актів та документації, отриманої в результаті наукових досліджень. Для забезпечення роботи веб-ресурсу будуть розроблені наступні сервіси: блок навігації, база даних електронних документів, пошук по сайту, гостьова книга, блок адміністратора для керування сайтом.

Результати дослідження будуть представлені у відкритому доступі в мережі Інтернет у формі веб-ресурсу «Банк електронних документів з дистанційного навчання для вищої педагогічної освіти». Доступ до документації, з урахуванням вимог до технічного захисту інформації та прав доступу користувачів різних категорій, дозволить оперативно підтримувати в актуальному стані електронний банк документів.

Створення та впровадження результатів цієї роботи сприятиме зменшенню інтелектуальних, матеріальних та фінансових витрат на впровадження та розвиток технологій ДН у галузі педагогічної освіти і вищої освіти в цілому.

Виконання поставленого завдання дозволить удосконалити інформаційне забезпечення ДН, створити фундамент для розвитку систем дистанційного навчання у галузі вищої педагогічної освіти. Створений веб-ресурс функціонуватиме також як інформаційна база для ДН в системі післядипломної педагогічної освіти.

Використання сучасних телекомунікаційних мереж сприятиме скороченню накладних витрат, пов'язаних зі збиранням, обробкою, зберіганням, аналізом та передачею науково-методичної інформації.

Основна частина. Результати роботи дослідження орієнтовані на вищі навчальні заклади, що здійснюють підготовку за педагогічним профілем, і спрямовані на вдосконалення дистанційної форми навчання для підготовки педагогів.

Виконання роботи проекту буде здійснюватися поетапно на протязі 2009-2010 рр.:

- на першому етапі проводиться аналіз стану впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах, які здійснюють підготовку фахівців педагогічного профілю, та розроблюються функціональні й нефункціональні вимоги до веб-ресурсу «Банк електронних документів з дистанційного навчання для вищої педагогічної освіти»;
- на другому етапі планується розробка організаційних та науково-методичних вимог до впровадження дистанційного навчання у вищих педагогічних навчальних закладах;
- на третьому етапі відбуватиметься власне розроблення веб-ресурсу «Банк електронних документів з дистанційного навчання для вищої педагогічної освіти».

Отже, згідно з завданням першого етапу для аналізу стану впровадження ДН у вищих навчальних закладах авторами розроблено та запроваджено анкету «Створення банку електронних документів з дистанційного навчання для вищої педагогічної освіти». Ця анкета окрім інформації про вищий навчальний заклад охоплює питання з наступних розділів:

- оцінка стану впровадження ДН у вищих педагогічних навчальних закладах;
- оцінка рівня науково-методичного забезпечення ДН у вищих педагогічних навчальних закладах;
- оцінка рівня програмно-технічного забезпечення ДН у вищих педагогічних навчальних закладах.

Оцінка стану впровадження ДН.

Дистанційна освіта займає соціально-значуще місце в освітній сфері і продовжує інтенсивно розвиватися. Тому важливо оцінити існуючий стан розвитку ДН у тих педагогічних ВНЗ, які вже мають певний досвід у цьому напрямку, а також оцінити передумови для розвитку дистанційної освіти.

Для оцінки стану впровадження дистанційного навчання у вищих педагогічних навчальних закладах анкета містить наступні питання, відповіді на які нададуть кількісні та якісні характеристики для відповідного аналізу.

1. Чи існує у ВНЗ спеціальний підрозділ, що займається питаннями дистанційної освіти:

- координуючий центр;
- базовий навчальний заклад;
- навчальні центри ДН;
- інше.

2. Стан дистанційного навчання за окремими спеціальностями:

- реалізоване;
- на стадії тестування;
- на стадії розробки;
- не реалізоване.

2.1. Реалізація дистанційного навчання за окремими спеціальностями

- Чи сформовані на рівні ВНЗ механізми набору студентів на дистанційне навчання;
- Студент може обирати послідовність вивчення навчальних дисциплін;
- Студент може змінювати термін навчання;
- Студент має можливість регулярного спілкування з викладачем, тьютором, консультантом;
- Слухачі отримують навчальні матеріали:
 - а) По електронній пошті;
 - б) Звичайною поштою (наприклад, диски з аудіолекціями);
 - в) З сайту навчального закладу або спеціального порталу;

г) Інше.

2.2. Який відсоток навчального часу при дистанційному навчанні проходить аудиторно?

- Лише форма контролю (залік, іспит, захист дипломної роботи);
- Менше 10%;
- 10-30%;
- 31-50%;
- 51-75%.

2.3. Які категорії користувачів освітніх послуг найчастіше навчаються за дистанційною освітою

- фахівці, що вже мають професійну освіту і бажають підвищити свою кваліфікацію, отримати нові знання або другу вищу освіту;
- населення, яке проживає в малоосвоєних і віддалених від ВНЗ центрах регіонів;
- абітурієнти, що готуються до вступу до ВНЗ;
- особи зі спеціальними потребами та потребуючі навчання вдома;
- студенти, що працюють;
- іноземні громадяни;
- екстерни.

3. Дистанційне навчання за окремими навчальними дисциплінами

- реалізоване;
- на стадії тестування;
- на стадії розробки;
- не реалізоване.

3.1. Реалізація дистанційного навчання за окремими дисциплінами.

- Чи існують єдині вимоги у навчальному закладі до дистанційних курсів з окремих дисциплін?
- Чи визначена процедура контролю якості дистанційних курсів з окремих дисциплін у навчальному закладі?
- Чи доступні студенту прості навігаційні інструкції?
- Чи володіє студент наступною інформацією при виборі дистанційного навчального курсу:
 - д) Мета, цілі та завдання курсу;
 - е) Інформація про автора курсу;
 - ж) Інформація про тьютора;
 - з) Термін навчання;
 - и) Вимоги до апаратного та програмного забезпечення, необхідного для навчального процесу;
 - к) Стилі спілкування та види навчальної взаємодії;
 - л) Кількість та формати мультимедійних матеріалів у курсі;
 - м) Критерії оцінювання результатів навчання.

3.2. Чим обумовлений вибір певного курсу дистанційного навчання студентом.

- прагненням здобути вищу освіту;
- прагненням поглибити свої знання;
- бажанням продовжити навчання і здобути другу вищу освіту;
- використанням ДН, як засобу отримання найновітніших професійних знань;
- необхідністю отримання сертифіката;
- вчитися заради задоволення;
- інше.

3.3. Вкажіть інтенсивність дистанційних курсів, що проводяться

- дуже інтенсивні курси тривалістю менше двох тижнів;
- достатньо інтенсивні одномісячні курси;
- менш інтенсивні курси (4-6 місяців);

- курси тривалістю більше півроку;
- гнучка система вибору інтенсивності.

3.4. Вкажіть найменшу тривалість дистанційного курсу.

3.5. Вкажіть найбільшу тривалість дистанційного курсу.

3.6. Яку кількість годин на тиждень студент може приділяти навчанню на дистанційному курсі:

- до 2 годин;
- від 2 до 5 годин;
- від 5 до 10 годин;
- більше 10 годин.

3.7. Яку кількість годин на тиждень тьютор може приділяти викладанню на дистанційному курсі:

- до 2 годин;
- від 2 до 5 годин;
- від 5 до 10 годин;
- від 10 до 20 годин;
- більше 20 годин.

4. Чи є у вашому ВНЗ положення про дистанційну освіту?

5. Через яку організаційно-правову форму реалізована у вашому ВНЗ дистанційне навчання?

- юридична особа;
- госпрозрахунковий підрозділ;
- підрозділ без права юридичної особи.

6. Вкажіть назву підрозділу.

- відділ інформаційних комп'ютерних технологій.

7. Який документ про закінчення дистанційної освіти ви отримуєте?

- диплом;
- свідоцтво.

8. Чи є реєстраційний номер на документі про закінчення дистанційної освіти?

9. Що, на вашу думку, заважає розробці дистанційних курсів навчання у вашому навчальному закладі?

- Відсутність матеріально-технічної бази;
- Відсутність програмно-технологічного забезпечення;
- Нестача фахівців в галузі інформаційних технологій, які б здійснювали розробку, впровадження та супроводження платформи для дистанційного навчання;
- Відсутність нормативно-правової бази для впровадження в систему освіти даного навчального закладу дистанційного навчання;
- Нестача викладачів, які могли б розробити методичне забезпечення дистанційного курсу;
- Недостатня мотивація для співробітників навчального закладу;
- Інше.

10. Якщо дистанційні курси були розроблені, але не впроваджені, то назвіть причини, через які, на вашу думку, вони не були впроваджені:

- Відсутність матеріально-технічної бази;
- Відсутність програмно-технологічного забезпечення;
- Нестача фахівців в галузі інформаційних технологій, які б здійснювали впровадження та супроводження дистанційного навчання;
- Відсутність нормативно-правової бази для впровадження в систему освіти даного навчального закладу дистанційного навчання;
- Нестача викладачів-тьюторів, які проводять дистанційне навчання;
- Недостатня мотивація для співробітників навчального закладу;
- Інше.

11. Яким чином, на вашу думку, потрібно підвищити мотивацію для співробітників навчального закладу для розробки і впровадження дистанційних курсів навчання?
- Підвищення зарплати (шляхом преміювання, введення надбавок);
 - Виділення частини робочого часу саме для розробки дистанційних курсів та їх впровадження;
 - Проведення навчання викладачів на курсах "тьюторів" для ознайомлення з методикою дистанційного викладання;
 - Інше.
12. Впроваджені у вашому ВНЗ курси дистанційного навчання відносяться до:
- Гуманітарних дисциплін;
 - Педагогічних дисциплін;
 - Природничо-математичних дисциплін;
 - Філологічних дисциплін;
 - Інше.
14. Яким чином розповсюджується інформація про дистанційні курси
- На сайті університету;
 - На сайті системи дистанційного навчання;
 - По телебаченню;
 - На радіо;
 - У періодичних виданнях;
 - Створено розсилки;
 - В усній формі викладачем;
 - Інше.
15. Вкажіть кадрове забезпечення дистанційного навчання
- підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу;
 - розробники дистанційних курсів;
 - програмісти;
 - системні адміністратори;
 - методисти;
 - менеджери.
16. Вкажіть віковий склад викладачів та розробників курсів дистанційного навчання (у відсотках)
- від 23 до 30 років;
 - від 31 до 40 років;
 - від 41 до 60 років;
 - старше 61 року.
17. Чи існують єдині вимоги та рекомендації до спеціалізованого програмного, дидактичного і методичного забезпечення дистанційного навчання?
18. Передумови використання технологій дистанційного навчання у ВНЗ:
- Який відсоток викладачів користується
- технологією електронної пошти;
 - технологією пошуку інформації в Інтернеті;
 - технологією on-line-спілкування;
 - технологією розміщення інформації в Інтернеті.
- Який відсоток викладачів має
- сертифікати з ІКТ;
 - досвід навчання дистанційно;
 - досвід розробки дистанційних курсів;
 - досвід проведення дистанційного навчання.
- Який відсоток викладачів регулярно використовує у навчальному процесі
- комп'ютер;
 - відео-проекційне обладнання;

- ресурси мережі Інтернет;
- електронну пошту;
- чати;
- електронне тестування;
- блоги.

19. Чи існує в навчальному закладі необхідна інфраструктура для створення електронного освітнього простору:

- сайт навчального закладу;
- освітні портали;
- електронна бібліотека;
- віртуальний університет.

20. До яких ресурсів у електронному вигляді студенти мають вільний доступ:

- навігаційні інструкції;
- електронні підручники;
- тексти лекцій;
- лабораторні, практичні, семінарські роботи;
- тести;
- методичні рекомендації.

21. Які види дистанційного навчання найбільш інтенсивно використовуються:

- лекції (мережні або відеозаписи);
- віртуальні екскурсії;
- лабораторні роботи;
- проектна діяльність;
- форуми (дискусійні, новин);
- практичні роботи;
- чати;
- блоги;
- тести;
- телеконференції.

22. Чи проходять дистанційно

- семінари;
- практики;
- заліки;
- екзамени;
- захисти проектних робіт;
- захисти курсових робіт;
- захисти дипломних робіт.

Оцінка рівня науково-методичного забезпечення ДН.

У Постанові Кабінету міністрів України від 23 вересня 2003 р. № 149 "Про затвердження програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004 – 2006 роки" у розділі науково-методичне забезпечення ДН зазначено:

1. Розробити:

- методики створення і використання дистанційних курсів у навчальному процесі на основі сучасних педагогічних, інформаційних та комунікаційних технологій;
- критерії та рекомендації щодо вибору або розроблення спеціалізованого програмного забезпечення для дистанційного навчання з урахуванням загальноновизнаних у цій галузі стандартів;
- методичне та дидактичне забезпечення, необхідне для впровадження дистанційного навчання за визначеними переліками дисциплін для загальної та професійно-технічної освіти, напрямів підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів вищої та післядипломної освіти.

2. Прийняти комплексні програмно-технічні рішення для системи дистанційного навчання з метою налагодження взаємодії центрів та роботи експертів через телекомунікаційну мережу, забезпечення доступу до банку атестованих дистанційних курсів та захисту інформації від несанкціонованого доступу, адміністрування навчання однієї особи за курсами різних навчальних закладів або значної кількості осіб за одним дистанційним курсом тощо.

3. Провести комплексні психолого-педагогічні дослідження з проблем дистанційного навчання для різних вікових категорій громадян.

4. Провести аналіз та розробити переліки дисциплін для системи загальної та професійно-технічної освіти, напрямів підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів вищої та післядипломної освіти, для яких насамперед доцільно впроваджувати дистанційне навчання.

Таким чином, стан науково-методичного забезпечення ДН у вищих педагогічних навчальних закладах визначається рівнем методичного та дидактичного забезпечення процесу створення і використання дистанційних курсів у навчальному процесі, їх відповідності загально визнаним міжнародним стандартам, їх здатність приналежності до банку атестованих дистанційних курсів.

Для оцінки стану науково-методичного забезпечення дистанційного навчання у вищих педагогічних навчальних закладах анкета містить наступні питання, відповіді на які нададуть кількісні та якісні характеристики для відповідного аналізу.

1. Якою кількістю інформаційних ресурсів для дистанційного навчання володіє ваш ВНЗ:

- навчальні (робочі) програми з дисциплін;
- електронні підручники, навчальні посібники, повні курси лекцій;
- методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;
- електронні віртуальні лабораторії (практикуми) з дисциплін для виконання лабораторних робіт;
- повні електронні тести за дисциплінами;
- електронні план-конспекти лекцій;
- курси дистанційного навчання.

2. Оцініть за критеріями якість навчальних інформаційних ресурсів для дистанційного навчання, у відсотках до загальної кількості ресурсів у даній категорії обліку (Висока, Середня, Низька, Незадовільна):

Критерій: Відповідність інформаційного ресурсу вимогам державного освітнього стандарту

- електронні підручники, навчальні посібники, повні курси лекцій;
- методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;
- електронні віртуальні лабораторії (практикуми) з дисциплін для виконання лабораторних робіт;
- повні електронні тести за дисциплінами;
- курси дистанційного навчання.

Критерій: Повнота викладання теоретичних аспектів дисципліни або курсу

- електронні підручники, навчальні посібники, повні курси лекцій;
- методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;
- курси дистанційного навчання.

Критерій: Повнота викладання практичних аспектів дисципліни або курсу

- електронні підручники, навчальні посібники, повні курси лекцій;
- методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;

- курси дистанційного навчання.

Критерій: Якість засобів контролю знань (різноманітність типів та повнота тестових питань, адаптивність та інтерактивність тестів, використання лабораторних тестів)

- повні електронні тести за дисциплінами;
- курси дистанційного навчання.

Критерій: Ступінь використання навчальних інформаційних ресурсів для дистанційного навчання

- електронні підручники, навчальні посібники, повні курси лекцій;
- методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;
- електронні віртуальні лабораторії (практикуми) з дисциплін для виконання лабораторних робіт;
- повні електронні тести за дисциплінами;
- курси дистанційного навчання.

Критерій: Ступінь використання інтерактивних елементів та мультимедійної підтримки навчальних інформаційних ресурсів для дистанційного навчання з ціллю посилення навчального ефекту

- електронні підручники, навчальні посібники, повні курси лекцій;
- методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;
- електронні віртуальні лабораторії (практикуми) з дисциплін для виконання лабораторних робіт;
- повні електронні тести за дисциплінами;
- курси дистанційного навчання.

3. Чи задоволені ви якісним рівнем впроваджених курсів дистанційного навчання у вашому навчальному закладі?

4. Якщо ви не зовсім задоволені рівнем існуючих курсів дистанційного навчання, вкажіть, що саме ви вважаєте недостатньо якісним, не виконаним на належному рівні

- організаційне забезпечення;
- матеріальне забезпечення, комп'ютерна техніка;
- програмно-технологічне забезпечення;
- науково-методичне забезпечення (якість лекційних матеріалів та інш. навчального забезпечення);
- нормативне забезпечення, законодавчий механізм дистанційного навчання в системі освіти.

5. Визначте ступінь задоволеності студентів змістом курсів

- високий рівень;
- середній;
- низький;
- програмно-технологічне забезпечення;
- не можу визначити.

6. Яким шляхом дотримується право інтелектуальної власності при викладанні матеріалів на сайт дистанційної освіти?

- підпис автора;
- знак ©;
- відповідне положення, наказ.

7. Вкажіть найбільш доцільне, на вашу думку, визначення поняття «дистанційне навчання» з наведених нижче:

1) Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та

інформаційно-комунікаційних технологій (Наказ МОН від 21.01.2004 N 40 Про затвердження Положення про дистанційне навчання).

2) Дистанційне навчання – форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якою його учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово й переважно екстериторіально (на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників віч-на-віч, коли учасники територіально перебувають за межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії і коли у процесі навчання їх особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою).

Електронне дистанційне навчання – різновид дистанційного навчання, за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють переважно індивідуалізовану взаємодію як асинхронно, так і синхронно у часі, переважно і принципово використовуючи електронні транспортні системи доставки засобів навчання та ін. інформаційних об'єктів, комп'ютерні мережі Інтернет/Інтранет, медіа навч. засоби та інформаційно-комунікаційні технології (Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред.. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.).

3) Дистанційне навчання – сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку особам, що навчаються, основного обсягу навчального матеріалу, інтерактивну взаємодію учнів та викладачів в процесі навчання, надання особам, що навчаються, можливості самостійної роботи по вивченню матеріалу, а також в процесі навчання (http://users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/ukr/de/ch_01.htm).

4) Дистанційне навчання – це форма навчання з використанням комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію викладачів та студентів на різних етапах навчання і самостійну роботу з матеріалами інформаційної мережі (http://users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/ukr/de/ch_01.htm).

5) Дистанційне навчання – форма отримання освіти, поряд з очною та заочною, при якій в освітньому процесі використовуються кращі традиційні та інноваційні засоби, а також форми навчання, основані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. Основу освітнього процесу при ДН складає цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота студента, який може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи при собі комплект спеціальних засобів навчання і погоджену можливість контакту з викладачем по телефону, електронній та звичайній пошті, а також очно (http://users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/ukr/de/ch_01.htm).

6) Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що базується на принципі самостійного навчання студента. Середовище навчання характеризується тим, що учні в основному, а часто і зовсім, віддалені від викладача в просторі і (або) в часі, в той же час вони мають можливість в будь-який момент підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікації (http://users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/ukr/de/ch_01.htm).

7) Дистанційне навчання – сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку студенту основного обсягу матеріалу; інтерактивну взаємодію студентів та викладачів в процесі навчання; надання студентам можливості самостійної роботи по засвоєнню матеріалу; а також оцінку їхніх знань та навиків в процесі навчання (http://users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/ukr/de/ch_01.htm).

8) Дистанційне навчання – це універсальна гуманістична форма навчання, що базується на використанні широкого спектру традиційних, нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, технічних засобів, що створюють умови для вибору студентами вільних освітніх дисциплін, які відповідають стандартам, діалоговому обміну з викладачем, при цьому процес навчання не залежить від розташування студента в просторі та в часі (http://users.kpi.kharkov.ua/lre/bde/ukr/de/ch_01.htm).

8. Вкажіть найбільш доцільне, на вашу думку, визначення поняття «дистанційний курс» з наведених нижче:

1) Дистанційний курс – це комплекс навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених у віртуальному навчальному середовищі для організації дистанційного навчання на основі інформаційних і комунікаційних технологій для реалізації моделі дистанційного навчання (<http://pda.privet.ru/post/40679226>).

2) Дистанційний курс – особлива, заснована на використанні сучасних інформаційних технологій, форма представлення змісту навчального курсу. Дистанційний курс є основним елементом побудови навчання з використанням технологій дистанційного навчання. (Вікіпедія).

9. Вкажіть найбільш доцільне, на вашу думку, визначення поняття «електронний підручник» з наведених нижче:

1) Електронні підручники – це педагогічні програмні засоби, які охоплюють значні за обсягом матеріалу розділи навчальних курсів або повністю навчальні курси. Для них характерною є гіпертекстова структура навчального матеріалу, наявність систем керування із елементами штучного інтелекту, модулів самоконтролю, розвинених мультимедійних складових (<http://edu.ukrsat.com/labconf/tezy//8/problemaspect.html>).

2) Електронний підручник – підручник, побудований на гіпертекстовій основі, призначений для самостійного вивчення теоретичного матеріалу курсу; дозволяє працювати за індивідуальною навчальною траєкторією (http://ido.tsu.ru/other_res/ep/do_umk/text/glosar.html).

3) Електронний підручник – програмно-інформаційна система, що складається з програм для ЕОМ, які реалізують сценарії навчальної діяльності, та певним чином підготовлених знань (структурованої інформації та системи вправ для її засвоєння та закріплення). Містить теоретичний матеріал з певного предмету та приклади (Портал знань <http://www.znannya.org/?view=concept:1162>).

Для збільшення варіативності відповідей окрім зазначених варіантів відповідей пропонувалось вказати власні варіанти відповідей.

Аналіз відповідей на приведені вище питання анкети надав можливість оцінити рівень науково-методичного забезпечення ДН у вищих педагогічних навчальних закладах.

Оцінка рівня програмно-технічного забезпечення ДН.

Відповіді на питання анкети дозволили оцінити стан програмно-технологічного забезпечення дистанційного навчання у вищих педагогічних навчальних закладах.

1. Мережеве забезпечення дистанційного навчання у вищих педагогічних навчальних закладах.

Які рівні системи телекомунікаційних мереж використовуються:

- локальна мережа;
- регіональна мережа;
- відомча мережа;
- корпоративна мережа;
- Інтернет;
- (національна) науково-освітня мережа URAN.

Пропускна здатність зовнішнього каналу зв'язку:

- до 1 Mb/s;
- від 1 до 5 Mb/s;
- від 5 до 10 Mb/s;
- більше 10 Mb/s.

Доступ до навчальних ресурсів можна отримати:

- у навчальних корпусах;
- у гуртожитках;
- будь-де.

Чи використовується технологія WiFi?

- у навчальних корпусах;
- у гуртожитках.

2. Вкажіть наявність комп'ютерного забезпечення у ВНЗ:
кількість робочих станцій розробників курсів:
Найвищий ступінь забезпеченості викладачів комп'ютерами (просимо враховувати лише персональні комп'ютери, включаючи власні ноутбуки):
 - 1 комп'ютер на 1 викладача;
 - 1 комп'ютер на 2 викладача;
 - 1 комп'ютер більш ніж на 2 викладача.Найнижчий ступінь забезпеченості викладачів комп'ютерами (просимо враховувати лише персональні комп'ютери, включаючи власні ноутбуки):
 - 1 комп'ютер на 1 викладача;
 - 1 комп'ютер на 2 викладача;
 - 1 комп'ютер на 3 викладача;
 - 1 комп'ютер на 4 викладача;
 - 1 комп'ютер більш ніж на 4 викладача;
 - комп'ютери відсутні.
3. Вкажіть наявність ліцензованого програмного забезпечення
 - операційні системи;
 - офісні додатки;
 - серверне програмне забезпечення;
 - платформи дистанційного навчання.
4. Вкажіть платформи, які забезпечують комплексне управління дистанційним навчанням або його елементами:
 - платформи загальновідомих світових виробників;
 - платформи, що вільно розповсюджуються (наприклад, Moodle);
 - адаптовані та інтегровані пакети спеціалізованого програмного забезпечення національних розробників;
 - програмне забезпечення власного розроблення.
5. Які технології дистанційного навчання використовує ваш ВНЗ для організації дистанційного навчання:
 - кейс технології;
 - поштові технології;
 - Інтернет технології;
 - телевізійні технології;
 - електронні технології;
 - інше (вказати).
6. Які програмні засоби використовує ваш ВНЗ для організації дистанційного навчання:
 - електронна система управління навчальним процесом (електронний деканат);
 - платформа дистанційного навчання;
 - система електронного тестування.
7. Вкажіть кількість зареєстрованих користувачів, які використовують систему дистанційного навчання вашого ВНЗ:
 - Всього користувачів;
 - Активних користувачів;
 - Тьюторів (викладачів в системі дистанційного навчання);
 - Середнє добове відвідування системи дистанційного навчання;
 - Кількість користувачів, які отримали сертифікати про закінчення курсів дистанційного навчання у 2008-2009 н.р.
8. Чи забезпечує технологія дистанційного навчання збереження авторам авторського права.
9. Чи забезпечує технологія дистанційного навчання вільний доступ користувачам до інформаційних ресурсів.

10. Чи забезпечує технологія дистанційного навчання користувачам пошук інформаційних ресурсів.
11. Чи забезпечує технологія дистанційного навчання збереження інформаційних ресурсів в упакованому виді згідно специфікаціям стандарту IMS Learner Information Package.
12. Вкажіть формати документів (файлів), в яких зберігаються інформаційні ресурси, у відсотках до загальної кількості ресурсів у даній категорії обліку:
- Навчальні (робочі) програми з дисциплін;
 - Електронні підручники, навчальні посібники, повні курси лекцій;
 - Методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;
 - Електронні віртуальні лабораторії (практикуми) з дисциплін для виконання лабораторних робіт;
 - Повні електронні тести за дисциплінами;
 - Електронні план-конспекти лекцій;
 - Курси дистанційного навчання;
 - Інші електронні ресурси.
13. Вкажіть формати графічних файлів, які використовуються у документах інформаційних ресурсів, у відсотках до загальної кількості ресурсів у даній категорії обліку:
- Електронні підручники, навчальні посібники, повні курси;
 - Методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;
 - Електронні віртуальні лабораторії (практикуми) з дисциплін для виконання лабораторних робіт;
 - Повні електронні тести за дисциплінами;
 - Курси дистанційного навчання;
 - Інші електронні ресурси.
14. Вкажіть формати мультимедійних файлів (модулів), які використовуються у документах інформаційних ресурсів, у відсотках до загальної кількості ресурсів у даній категорії обліку:
- Електронні підручники, навчальні посібники, повні курси;
 - Методичні рекомендації до проведення семінарських занять, виконання лабораторних (практичних) робіт;
 - Електронні віртуальні лабораторії (практикуми) з дисциплін для виконання лабораторних робіт;
 - Повні електронні тести за дисциплінами;
 - Курси дистанційного навчання;
 - Інші електронні ресурси.
15. Що заважає вашому ВНЗ підвищувати ефективність дистанційного навчання: (встановіть нумерацію відповідно важливості)
- недостатність технологічної бази;
 - недостатнє нормативно-правове забезпечення;
 - відсутність відповідних коштів;
 - недостатнє організаційно-методичне забезпечення;
 - недостатність підготовлених кадрів;
 - відсутність зацікавленості з боку споживачів освітніх послуг;
 - інше (вказати).
16. Чи готовий вищий навчальний заклад стати:
- учасником створення спільного банку електронних інформаційних ресурсів;
 - користувачем такого спільного банку.
17. Які основні перешкоди та складності виникали в процесі встановлення системи ДН? (встановіть нумерацію відповідно важливості)

- особливих перешкод не було;
- відсутність доступу до Інтернету в деяких підрозділах;
- невелика пропускна здатність каналів зв'язку;
- проблеми нестандартної організації авторизації та входу співробітників в систему;
- неузгодженість роботи внутрішньої служби інформаційних технологій для підтримки роботи системи;
- низькій рівень комп'ютерної грамотності співробітників;
- проблеми з інтеграцією системи інформаційної безпеки та системи дистанційного навчання.

Об'єктивною тенденцією розвитку освіти в Україні є збільшення кількості навчальних закладів, що використовують дистанційне навчання, тому зростає значущість питань якості дистанційної освіти, а саме якості підготовки, процес і результати навчання. Доступ до національних інформаційно-аналітичних ресурсів, інтегрованих на сайті у формі банку електронних документів, сприятиме ефективному вирішенню проблеми впровадження ДН в галузі вищої освіти шляхом забезпечення інформаційно-методичної підтримки суб'єктам освітнього простору.

Висновки. Таким чином, в результаті поетапного виконання даної наукової роботи веб-ресурс «Банк електронних документів з дистанційного навчання для вищої педагогічної освіти» стане систематизованим інструментом, що забезпечує нормативно-методичне та організаційне функціонування системи ДН у галузі вищої педагогічної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колесникова Н.В., Кушнір Н. А. LCMS: Учебно-методическое пособие. Модуль 6 – Инструкция пользователя LCMS. – Херсон: Айлант, 2009. – 24 с.
2. Lvov M. Main Construction principles of pedagogical software implementing practical learning support // Зб. праць Першої міжнародної конференції «Нові інформаційні технології в освіті для всіх», Київ, 29-31 травня 2006р. – С. 343-356.
3. Kolesnikova N. V., Kruglyk V.S. Application of the information and communication technologies to support geographic information systems study in agrarian universities // Зб. праць Першої міжнародної конференції «Нові інформаційні технології в освіті для всіх», Київ, 29-31 травня 2006р. – с. 385-393.
4. Kravtsov H., Kravtsov D. Knowledge assessment model in a distance testing system “web-examiner” based on IMS standart // Зб. праць Другої міжнародної конференції «Нові інформаційні технології в освіті для всіх: стан та перспективи розвитку», Київ, 21-23 листопада 2007 р. – С. 204-213.
5. Spivakovsky A.V., Kolesnikova N.V., Tkachuk N.I., Tkachuk I.M. An integrated training environment for the university course “Basics of algorithmization and programming” // Зб. праць Другої міжнародної конференції «Нові інформаційні технології в освіті для всіх: стан та перспективи розвитку», Київ, 21-23 листопада 2007 р. – С. 240-249.
6. Кравцов Г.М., Кравцов Д.Г. Модель контролю знаній системи дистанційного навчання «Херсонський віртуальний університет» // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Вип.1. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. – С. 66-71.
7. Круглик В.С. Методичні особливості побудови середовища дистанційного навчання «WebAlmir» // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Вип.1. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. – С. 88-93.
8. Пацукова Г.В., Гнедкова О.О. Аналіз систем тестування як форма контролю з курсу «Комп'ютерні інформаційні технології» (на базі системи дистанційного навчання “Херсонський віртуальний університет”) // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Вип.1. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. – С. 115-121.
9. Гнедкова О.О., Козьміна А. О. Особливості навчання тьютора дистанційного навчання (на базі системи дистанційного навчання «Херсонський віртуальний університет») // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Вип.2. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. – С. 79-85.
10. Зайцева Т.В, Використання освітнього порталу для дистанційного навчання // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Вип.2. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. – С. 106-110.

11. Козловский Е.О. Интерактивные обучающие модули в системах дистанционного обучения // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Вип.2. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. – С. 140-144.
12. H. Kravtsov, D. Kravtsov. Knowledge Control Model of Distance Learning System on IMS Standard. // Innovative Techniques in Instruction Technology, E-learning, E-assessment, and Education. – Springer. – 2008. – P. 195 – 198.
13. Кравцов Г.М. Особливості контролю знань у системах дистанційного тестування. Вісник ТІМО. Випуск 2. – Харків. – 2008. – С. 32 – 34.
14. Gnedkova O., Kravtsov D. Organization of Testing in Distance Learning (on the base of Distance Learning System “Kherson Virtual University, 2.0” // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Вип.3. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2009. – С. 209-216.
15. Kravtsov H. Evaluation Metrics of Electronic Learning Resources Quality // Інформаційні технології в освіті: Збірник наукових праць. Вип.3. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2009. – С. 141-148.
16. Положення про дистанційне навчання. Затверджено Наказом МОН України від 21.01.2004 № 40.
17. Рішення Колегії МОН України, Протокол № 6/2-4 від 23 червня 2005 р. Про стан і перспективи розвитку дистанційного навчання в Україні.
18. Про затвердження Програми розвитку системи дистанційного навчання на 2004–2006 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2003 р. № 1494 // Офіц. вісн. України. – 2003. – № 39. – С. 8–13.
19. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПІ, 2000. – 12 с.
20. Ахаян А.А. Виртуальный педагогический вуз. Теория становления. – СПб.: Изд-во "Корифей", 2001. – 170 с.
21. Полат Е.С, Моисеева М.В., Петров А.Е. Педагогические технологии дистанционного обучения / Под ред. Е.С.Полат. — М., "Академия", 2006.
22. Дмитренко П.В., Пасічник Ю.А. Дистанційна освіта. – К.: НПУ, 1999. – 25 с.
23. Критерії якості дистанційної освіти/ Вільям Дж. Хассон – Переклад В.В. Сміян // Вища школа. – 2004. – №1. – С. 92 – 99.
24. Співаковський О.В., Федорова Я.Б., Глушенко О.О., Кудас Н.А. Управління інформаційними технологіями вищих навчальних закладів: Методичний посібник. Видання друге. Доповнене і перероблене. – Херсон: Айлант, 2007. – 300 с.